

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-
ПРАКТИЧНА
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦІЯ
«ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ,
НАУЦІ ТА ВИРОБНИЦТВІ»
ПРИСВЯЧЕНУ 100-РІЧЧЮ
ВІД ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ВСП
«МУКАЧІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ НУБІП УКРАЇНИ**

**ВСП «МУКАЧІВСЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУБІП
УКРАЇНИ»**

**V INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL
ONLINE CONFERENCE
"INNOVATION IN EDUCATION,
SCIENCE AND PRODUCTION".
DEDICATED TO THE 100th
ANNIVERSARY OF THE
ESTABLISHMENT VSP OF
«MUKACHIV PROFESSIONAL
COLLEGE» NUBIP OF UKRAINE**

**САСКАЧЕВАНСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ, САСКАТУН,
КАНАДА**

24-26 листопада 2021 року

м. Київ

УДК 633.2/3:631.8

**ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ БОБОВО-
ЗЛАКОВИХ ТРАВΟΣУМІШОК В УМОВАХ ПРИКАРПАТТЯ**

Карбівська У.М. доктор с.-г.наук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічна ефективність вирощування лучних трав в значній мірі залежить від видового складу травостою. Окупність затрат на вирощування злакових травосумішок є найнижчою, а за включенням у травосумішку бобових трав рентабельність зростає в 1,4–2,0 рази, а собівартість 1 т кормових одиниць знижується в 1,6–1,8 рази. За даними науковців ННЦ «Інститут землеробства НААН», збагачення лучних ценозів багаторічними бобовими травами, порівняно з застосуванням азоту мінеральних добрив на злакових травостоях дозволяє зменшити затрати та собівартість, підвищити умовно чистий прибуток та рентабельність в 2,5–6,5 рази і окупність витрат на 40–120 % [5]. Згідно досліджень проведених у Туреччині, введення в травосумішку лядвенцю рогатого та люцерни серповидної може сприяти підвищенню умовно чистого доходу на 83 доларів США порівняно зі злаковим травостоєм [1].

Основним показником економічної ефективності лучних агрофітоценозів є затрати на їх створення, які є великими і займають основну частку всіх затрат [4]. Одним із найважливіших чинників впливу на ефективність вирощування лучних травостоїв є мінеральне удобрення. Так при використанні фосфорних та калійних добрив через невисоку врожайність лучних трав підвищується собівартість продукції, а при застосуванні повних мінеральних добрив зростають як затрати на вирощування одиниці продукції, так і рівні рентабельності, що ірландські науковці пов'язують із швидким зростанням цін на мінеральні добрива та відносним підняттям цін на сільськогосподарську продукцію [2].

У вирішенні проблеми зупинення спаду та нарощування виробництва тваринницької продукції провідна роль належить кормам. На вартість кормів припадає найбільша частка у собівартості тваринницької продукції. Лучні травостої дають найдешевший корм, а звідти й найдешевші продукти тваринництва [3].

Експериментальні дослідження проводили на дослідному полі кафедри агрохімії і ґрунтознавства ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», де вивчали ефективність вирощування бобово-злакових травосумішок на дерново-підзолистому поверхнево оглеєному ґрунті Прикарпаття.

У бобово-злакових травостоях, де злакові компоненти були представлені кострицею червоною, стоколосом безостим, пажитницею багаторічною у варіанті без внесення добрив чистий прибуток та рівень рентабельності коливалися в межах відповідно 12567–19000 грн/га та 195–210 % з найменшою собівартістю 1 т кормових одиниць (1613–1693 грн.) та 1 т сирого протеїну (7393–7669 грн). На злаковому травостої чистий прибуток та рентабельність були меншими відповідно в 1,9–2,9 і 1,4–1,5 рази, а собівартість 1 т кормових одиниць і сирого протеїну – більшими в 1,2–1,3 і 1,7–1,8 рази відповідно.

У бобово-злакових травостоях на варіанті без внесення добрив, у якому одержано найвищі показники економічної ефективності, чистий прибуток та рівень рентабельності коливалися в межах 1474–21865 грн/га та 193–209 %, а собівартість 1 т кормових одиниць та сирого протеїну – відповідно 1621–1707 і 7456–7825 грн. Поміж бобово-злакових травостоїв незалежно від злакового компонента найкращі показники економічної ефективності на всіх агрофонах одержано при вирощуванні лядвенце-злакового травостою, а нижчі – за вирощування люцерно-злакових травостоїв, що обумовлено відповідно найбільшою і найменшою кормовою продуктивністю. Лучноконюшино- та східно-козлятничко-злаковий травостої за цими показниками займали проміжне положення.

При збільшенні доз фосфорних і калійних добрив показники економічної ефективності погіршувались. Зокрема, за внесення $P_{60}K_{60}$ порівняно з варіантом без добрив на бобово-злакових травостоях чистий прибуток і рентабельність зменшились на 1,3–1,4 та в 2,0–2,2 рази відповідно, а собівартість 1 т кормових одиниць і сирого протеїну збільшились в 1,4–1,6 рази. Тим часом як за внесення $P_{90}K_{90}$ чистий прибуток і рентабельність зменшились у 1,4–1,7 та 2,3–3,3 рази, а собівартість 1 т кормових одиниць і сирого протеїну зросли в 1,6–2,1 рази.

Загалом, підсумовуючи отримані дані, слід зауважити, що вирощування багаторічних бобово-злакових травостоїв без внесення мінеральних добрив в умовах Прикарпаття забезпечує одержання 11,1–21,9 тис. грн/га чистого прибутку, 151–210 % – рівень рентабельності, 1,6–2,0 тис. грн – собівартість 1 т кормових одиниць, 2,8–3,7 – БЕК і 6,4–8,5 КЕЕ, 3,1–4,3 ГДж – затрати енергії на 1 т кормових одиниць. Найкращі показники економічної ефективності забезпечує вирощування лядвенцю рогатого в сумісних посівах зі злаками. Поміж варіантів удобрення найвищі показники економічної ефективності відмічено за внесення фосфорно-калійних добрив у дозі $P_{60}K_{60}$.

Список використаної літератури

1. Ates, S., Keles, G., Yigezu, Y.A., Demirci, U., Dogan, S., Isik, S. & Sahin, M. Bio-economic efficiency of creep supplementation of forage legumes or concentrate in pasture-based lamb production system. *Grass and Forage Science*, 2017. 72, 81–83.
2. Schellberg, J., Kühbauch, R. Long-term effects of fertilizer on soil nutrient concentration, yield, forage quality and floristic composition of a hay meadow in the Eifel Mountains. Germany. *Grass and forage science*, 1999. 54, 195–207.
3. Векленко Ю.А. Економічна оцінка маловитратних приймів створення і використання сіяних укісно-пасовищних травостоїв. Корми і кормо виробництво. 2003. Вип. 51. С. 235–237.
4. Виговський І.В. Економічна ефективність одно видових і сумісних посівів багаторічних трав на схилових землях. *Науковий вісник ЛНУВМБП ім. С.З. Гжицького*. 2013. Т.15. №3 (57). Ч.3. С.17–20.
5. Кургак В.Г. Лучні агрофітоценози. Київ:ДІА, 2010.374 с.